

BAZI ÜLKE ÖRNEKLERİ VE ULUSLARARASI BELGELERDE YARGI KURULLARI, HÂKİMLERİN ATANMA VE DİSİPLİN İŞLEMLERİNE İLİŞKİN YETKİLERİ

Araş. Gör. Hilal Yazıcı*

ÖZET

Hukukun üstünlüğünün sağlanması ve hukuk devleti ilkesinin kurum-sallaşabilmesi yargının diğer erklerden bağımsız kılınmasıyla mümkün hale gelir. Çalışmada, hâkimlerin atanması ve disiplin işlerini yürüten yargı kurulları, çeşitli ülke örnekleri açısından ve uluslararası belgeler eşliğinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yargı Kurulları, Yargı Kurullarının Demokratik Meşruiyeti, Hâkimlerin Atanması, Hâkimlerin Disiplin İşlemleri.

ABSTRACT

Ensuring the supremacy of law and institutionalization principle of the rule of law becomes possible to the judiciary be independent than other state powers. Judicial councils, which carry out appointment of judges and disciplinary procedures, have tackled for several country examples and perspective of international documents in the article.

Keywords: *Judicial Councils, Democratic Majority of the Judiciary, Appointment of Judges, Discipline Procedures of Judges.*

GİRİŞ

Demokrasi ve özellikle de hukuk devleti ilkelerini gerçekleştirebilmenin temel taşı olan adaleti sağlayacak sorunsuz bir yargı sisteminin oluşturulabilmesi, bu mekanizmada etkin görev alacak kişilerin mesleğe girişten itibaren yargının gerçek işlevine uygun bir ortamda çalışabilecekleri bir sistemi yaratmayla sağlanabilir.

Yargı organlarının, yasama ve özellikle yürütme organından gelebilecek emir, talimat, baskı gibi tarafsız karar vermeyi etkileyebilecek uygulamalardan korunması ve yargı fonksiyonunu bağımsız ve tarafsız bir şekilde yerine getirmesi amacıyla modern demokratik rejimlere sahip ülkeler, hâkimlerin kariyerlerine (mesleğe alma, atama, tayin, terfi, disiplin) ve mahkemelerin idaresi ile

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

mali konulara ilişkin yetkileri “yargı kurulu” adı altında oluşturdukları bağımsız organlara devretmişlerdir.¹

A. Yargı Kurullarının İşlevi

Yargı Kurulu şeklindeki yapı ilk kez 19. yy’da Fransa’da ortaya çıkmış², II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’da yaygınlaşmış ve Fransa, İtalya, İspanya ve ardından Portekiz’de kurulan yargı kurulları başka ülkeler için model teşkil etmiştir. Yargıçları yargı içi ve yargı dışı etki ve müdahalelere karşı korumak amacıyla oluşturulan bu kurullar "hukuk devleti" ilkesinin en önemli unsurlarından biri olan "yargı bağımsızlığı" nı etkili bir biçimde hayata geçirmek için günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde tercih edilen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Yargı erkinin devlet organları açısından üstlendiği işlev, diğer siyasi erklerin de hukuka uygun hareket etmelerini sağlamak ve hukuk devleti ilkesinin güvencesini temin etmektir. Dolayısıyla, yasama ve yürütme organlarından bağımsız bir örgütlenmeye sahip olmaları şarttır.³

Yasama ve yürütme organlarının yargı organı üzerinde baskı kurmaları, müdahale etmeleri sadece güç kullanımıyla veya güç kullanma tehdidiyle gerçekleşmez; yasama ve yürütme organları hâkimlerin mesleki koşulları ve güvenceleri üzerinde tasarrufta bulunarak da yargıyı etkileyebilirler.⁴ Bu yüzden hâkimlerin, mesleki kariyerlerinin her aşamasında; yani göreve gelme, bu görevi yürütme ve bu görevden ayrılma aşamalarında, yasama ve yürütme organının baskı ve müdahalelerine karşı korunmaları gerekir.⁵

Yargı kurulları hukuk devleti, yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı⁶ ve çoğulcu demokrasi gibi temel ilkeler açısından önemlidir. Venedik Komisyonu da 2007 tarihli tavsiye kararında yargı bağımsızlığı açısından bu kurulların öneme vurgu yapmıştır.⁷

Yargı kurulları, yapıları, oluşum esasları, görev ve işlevleri açısından ülkeden ülkeye değişiklik arz eder. Her ülkenin siyasi, sosyolojik, kültürel koşul-

¹ Kasım ERDEM/Mehmet SOLAK, “Bazı Ülkelerde Yargı Konseylerinin Oluşumu ve Görevleri”, **Yasama Dergisi**, S:13, Eylül-Aralık, 2009, s.124(çalışmada “yargı konseyi” ifadesi kullanılmış olmakla birlikte; İngilizce “judicial council” ifadesininin, Türkçe karşılık olarak “yargı kurulu” ile ifade edilmesi uygun görülmüştür).

² Attila ÖZER, **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkim Teminatı**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009. s.86; ERDEM/SOLAK, **a.g.m**, s.128.

³ Faruk BİLİR, “Demokratik Meşruluk, Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Bağlamında Yargı Organının (Yeniden) Yapılandırılması”, **Demokratik Anayasa(Görüşler ve Öneriler)**, Hz. Ece GÖZTEPE, Aykut ÇELEBİ, Metis Yayınları, İstanbul, 2012, s. 370.

⁴ Yargıyı etkileme yollarına ilişkin yapılan açıklama ve çeşitli ülke örnekleri için bkz.; Levent GÖNENEÇ, **Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı**, Anayasa Çalışma Metinleri, **TEPAV**, 2011, s. 3-5.

⁵ Levent GÖNENEÇ, **Dünyada ve Türkiye’de Yüksek Yargı Kurulları**, Anayasa Çalışma Metinleri 4, **TEPAV**, 2011, s.1.

⁶ Murat YANIK, “Karşılaştırmalı Hukuk ve Uluslararası Standartlar Işığında HSYK’nın Oluşumu, Çalışma Şekli ve Kararlarının Denetimi”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, S. 27, Y. 2010, s.166.

⁷ **CDL-AD(2010)004-** Report On The Independence Of The Judicial System Part:I, The Independence of Judges, on the basis of comments by, Guido NEPPI MODONA, Angelika NUSSBERGER, Hjortur TORFASON, Valery ZORKIN, [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)004-tur.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)004-tur.pdf), s.7, (Erişim: 20.03.2011).

larının da etkisiyle farklılaşan bu kurullara genel itibarıyla “yargı kurulu” adı verilmektedir.⁸ Bununla birlikte kurulları görev ve yetkileri açısından iki başlıkta incelemek mümkündür.

Kuzey Avrupa Modeli'nde yargı kurulları esas olarak adalet hizmetlerine ilişkin idari, mali, stratejik planlama, tesisler, otomasyon, eğitim, bilgi ve haberleşme teknolojileri gibi daha çok işlevsel fonksiyonları yerine getirirler. Bu bağlamda, bu tür kurulların üç temel görevi olduğu söylenebilir: "Mahkemelelerin idaresi" (örneğin, mahkemelerin iş yükü dağılımının belirlenmesi), "mahkemelerin işletilmesi" (örneğin, mahkeme binalarının inşası, yargılama faaliyeti için uygun hale getirilmesi ve yargılama faaliyetine uygun şekilde tutulması) ve mahkemelerin mali kaynaklarıyla ilgili işler (örneğin, mahkemelerin bütçelerinin hazırlanmasına katkıda bulunulması, bütçedeki paranın tahsis edilmesi, harcanması ve bütçe harcamalarının denetlenmesi). Bu modelin uygulandığı ülkelere örnek olarak İsveç, Danimarka ve Hollanda verilebilir.⁹ Görüldüğü gibi Kuzey Avrupa Modelinde amaç yargı hizmetlerinin etkinliği ve verimliliğini sağlamaktır.

Güney Avrupa modeli olarak adlandırılan modelde temel hedef yargı bağımsızlığını sağlamaktır. Bu açıdan yargı kurulları anayasal kurumlar olarak öngörülmüşlerdir. Bu modelde kurullar, hâkim ve savcıların mesleğe kabulü, ataması, tayini, terfii, eğitimi ve disiplini ile ilgili önemli yetkilere sahiptirler. Buradaki amacın da özellikle siyasi mekanizmalardan gelebilecek baskıların önlenmesi olduğu görülür.¹⁰ Örneğin Fransa¹¹, İtalya¹², İspanya¹³ ve Portekiz¹⁴ bu modele dâhil ülkelerdir.

B. Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Kurulları ve Hâkimlerin Atanması

Hâkimlerin özlük haklarını güvence altına alacak, atanmalarında objektif bir sistem oluşturacak bağımsız bazı kurulların oluşturulması modern anayasaların önem verdiği konulardan biridir. Bu daha ziyade yargılama faaliyetinin herhangi bir şekilde etkilenmesini engellemek için başvurulmuş yollardan biri olarak karşımıza çıkar. Ancak, bunu sağlayabilmek için tek yolun bu olduğu iddia edilemez. Aksi uygulamalar çeşitli ülke örneklerinde görülecektir.

1. İngiltere’de Hâkim Atama Sistemi ve Yargısal Atamalar Komisyonu

İngiltere’de hâkimler bir sınava göre değil; uzun yıllar avukatlık yapmış, hukuk tecrübesine sahip olma kriterine göre atanmaktadır ve bu atamalar 2005 yılına kadar Lordlar Kamarası'nın Hukuk Lordları alt birimi tarafından

⁸ ERDEM/SOLAK, *a.g.m.*, s.125.

⁹ GÖNENÇ, *Dünyada ve Türkiye’de Yüksek Yargı Kurulları*, s.3; ERDRM/SOLAK, *a.g.m.*, s.126.

¹⁰ ERDEM/SOLAK, *a.g.m.*, s.125., GÖNENÇ, *Dünyada ve Türkiye’de Yüksek Yargı Kurulları*, s.3.

¹¹ ÖZER, *a.g.e.*, s.86.

¹² ÖZER, *a.g.e.*, s.106; Şeref ÜNAL, *Anayasa Hukuku Açısından Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkimlik Teminatı*, TBMM Kültür ve Sanat Yayınları No:65, Ankara, 1994, s. 65.

¹³ HAKYEMEZ, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, *Stratejik Düşünce Enstitüsü Yargı Raporu*, Şubat, Öncü Basımevi, Ankara, 2010, s.54.

¹⁴ HAKYEMEZ, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.54.

yapılmaktaydı. 2005 yılında Avrupa Konseyi'nin tavsiye kararı¹⁵ da dikkate alınarak bir yargı reformu gerçekleştirilmiş ve Lordlar Kamarası'nın yetkilerini alacak bir Yüksek Mahkeme ve hâkim atamalarını gerçekleştirecek bir Yargısal Atama Komisyonu oluşturulmuştur.¹⁶

Avrupa Konseyi'nin tavsiye kararına binaen çıkarılan “Esas Teşkilat Yasası(Constitutional Reform Act)”¹⁷ ile mahkemeler sistemi ve hâkimlerin atanması sistemi değiştirilmiştir.¹⁸ Bu yasa ile birlikte hâkimlerin atanması için Yargısal Atamalar Komisyonu(Judicial Appointments Commission) adıyla bir kurul oluşturulmuştur. Atama Komisyonunun oluşumuna bakıldığında; bir başkan ve on dört üyeden oluştuğu görülür. Üyelerin beşi hâkimlerden, ikisi avukatlardan, beşi farklı mesleklerden, biri özel hakem mahkemeleri veya uzmanlık mahkemelerinden, biri ise hukukçu olmayan hâkim üyeler(sulh hâkimleri)¹⁹ içinden seçilir. Başkan ise hukuk mesleği dışında bir meslekten seçilir.²⁰ Akademisyenler de farklı meslek mensubu olarak kabul edilirler.²¹

Komisyon üyeleri Hâkimler Konseyi tarafından seçilerek atanırlar. Kanunun 7/1.maddesine göre, Komisyonunda boşalan bir kadro olduğunda Lord Chancellor(Adalet Bakanı), Hâkimler Konseyinden bir aday seçilmesini talep eder ve gösterilen aday, atanmak için Kraliçe'ye gönderilir.²² Kraliçenin yetkisi ise semboliktir.²³ Komisyon üyeleri belirli süreler için seçilirler ve bu süreler her defasında beş yıldan fazla olamaz. Bir kişi hayatı boyunca toplam 10 yıl komisyon üyelğinde bulunabilir. Üyelikten azil mümkündür ancak bu ilgili bölümün 15. maddesinde sınırlı şartlara bağlanmıştır.²⁴

İngiltere'de 2003 yılında başlayan süreç hâkimlerin disiplin işlemlerinden sorumlu makam olan Lord Chancellor(Adalet Bakanı)'ın yetkilerini azaltarak bu konuda Bakanı ve Lord Chief Justice(Lord Başhakimi) yetkili kılmıştır. 2004 yılında Bakan ve Lord Başhakimi arasındaki çalışma şekillerini düzenleyen anlaşmanın ardından yasal düzenleme yapılmış ve 2005 yılındaki reform yasasıyla da bu durum anayasal zemine kavuşturulmuştur. Buna göre Adalet Bakanı ve Lord Başhakiminin hâkimler hakkındaki disiplin işlemlerinde artık

¹⁵ Hâkimlerin Rolü, Etkinliği ve Bağımsızlığı Konusunda Avrupa Konseyi Üye Devlet Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı [R(94)12] http://www.legalisplatform.net/hukuk_metinleri/Yarg%C4%B1da%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler.pdf, (Erişim: 17.04.2011).

¹⁶ Fulya EROĞLU, “İngiltere ve Galler’de Hâkim Atama Sistemi”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, Ankara, s.115.

¹⁷ Yasa metni için bkz. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/notes/contents>, (Erişim:18.04.2011).

¹⁸ EROĞLU, **a.g.m.**, s.115; Sibel İNCEOĞLU, “Yeni Anayasada Bağımsız Bir Yargı İçin Neler Yapılmalı? Uluslararası Belgeler Işığında Öneriler” **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Y.24, S.95, Temmuz-Ağustos, 2011, s. 239.

¹⁹ ÖZER, **a.g.e.**, s.95.

²⁰ SCHEDULE 12.Başlıklı bölümde Kurulun oluşumu düzenlenmiştir. Bkz.; <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/notes/division/8/2>, (Erişim: 18.04.2011).

²¹ EROĞLU, **a.g.m.**, s.116.

²² EROĞLU, **a.g.m.**, s.116.

²³ ÖZER, **a.g.e.**, s.92.

²⁴ EROĞLU, **a.g.m.**, s.117. İlgili madde için bkz.; <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/notes/division/8/2>, (Erişim: 18.04.2011).

görevden uzaklaştırma ve diğer disiplin cezalarının Adalet Bakanı tarafından Başhâkimin olumlu görüşünün alınmasının zorunlu olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemelerin hâkimlerin bağımsızlık güvencesi ile sosyal haklarının garantiye alınması ve toplumun yargıya olan güveninin artırılması için gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

Yukarıda bahsedilen gelişmelere uygun olarak 2006 yılında kurulan Yargısal Atamalar Komisyonu, hâkimler hakkında disiplin işlemi gerektiren şikâyetlerin ilk inceleme merciidir. Komisyonun temel görevi sadece hâkimler hakkındaki idari işlem gerektiren şikâyetleri araştırmak ve bu konudaki başlıca delilleri topladıktan sonra disiplin soruşturmasını yapmak üzere kıdemli (üst düzey) bir hâkim atanmasını sağlamaktır. Ardında bu konudaki raporlarını Adalet Bakanı ve Başhâkime gönderir. Müfettiş hâkim Komisyonun talebi ya da yazısı üzerine Başhâkim tarafından görevlendirilmekte, atanan kıdemli hâkim soruşturmayı bitirdikten sonra raporunu Adalet Bakanı ve Başhâkime sunmakta ve disiplin işlemi için öneride bulunmaktadır.²⁵

Yargısal Atama Komisyonunun işleyişine ilişkin denetim özerk bir yapıya sahip olan Yargısal Atamalar ve Disiplin Ombudsmanı(Conduct Ombudsman)²⁶ tarafından gerçekleştirilir. Ombudsmanın görevi yargısal atamalara ilişkin şikâyetleri araştırmak, yargısal disiplin ve ahlaka ilişkin konuları incelemektir. Ancak Ombudsman, Komisyonun verdiği kararların içeriğini denetleyemez yalnızca sürecin hukuka uygunluğunu denetleyebilir.²⁷ Ombudsmanın üye profili incelendiğinde hükümetten bağımsız bir kurum olduğu görülür.

İngiltere’de yargı sistemi bizim sistemimizden oldukça farklıdır. 2005 yılından sonra yapılan düzenleme ise oldukça yenidir. Dolayısıyla sistemle ilgili kesin yargılara ulaşmak güçtür. Ancak yeni yapıda yasama ve yürütme erkin-den bağımsız bir mekanizma geliştirilmeye çalışıldığı açıktır.

2. Almanya’da Hâkim Atama Sistemi ve Eyalet Personel Komisyonu

Federal bir yapıya sahip Almanya’da hâkimler federe düzeyde “Hâkim Seçim Komisyonları” tarafından belirlenir ve ilgili devletin sistemine göre Federe Başbakan ve Federe Adalet Bakanı tarafından atanır.²⁸ Federal Anayasa Mahkemesi üyeleri ise Federal Millet Meclisi ve Federal Senato tarafından seçilir.²⁹ Federal düzeydeki Yargıtay, Danıştay, Sosyal Mahkeme ve Maliye Mah-

²⁵ Bu bölüm Ayhan BOZLAK’ın “İngiltere Yargı Sisteminde Mahkeme ve Savcılıkların Denetimi ile Hâkim ve Savcılar Hakkındaki Soruşturma İşlemleri”, **Adalet Dergisi**, S. 36, s. 12-16’dan derlenmiştir. Bkz.; <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/ayhanbozлак.pdf>, (Erişim: 01. 12. 2011).

²⁶ Ombudsman hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.judicialombudsman.gov.uk/>, (Erişim:18.04.2011). Ombudsmanın oluşum şekline bakıldığında Lord Chancellor’ın oldukça yetkili olduğu görülür. Bu kurum için atamaları, Adalet Bakanı Lord Chancellor sıfatıyla yapmakta ve Ombudsman Bakana karşı sorumlu bulunmaktadır. Bkz.; Ayhan BOZLAK, “İngiltere Yargı Sisteminde Mahkeme ve Savcılıkların Denetimi ile Hakim ve Savcılar Hakkındaki Soruşturmaların Yapılma Usulleri” **Adalet Dergisi**, S.36., Y.Ocak 2010, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/ayhanbozлак.pdf>, s.17, (Erişim: 05.12.2011).

²⁷ EROĞLU, **a.g.m.**, s.118.

²⁸ ÖZER, **a.g.e.**, s..80.

²⁹ Alman Anayasası (İngilizce metin)m. 94/1. http://www.servat.unibe.ch/icl/gm00000_.html, (Erişim: 5.12.2011); ÖZER, **a.g.e.**, s.80.

kemesi gibi mahkeme üyelerinin atanması federal ve eyalet bakanlarının katıldığı bir seçim komisyonu tarafından gerçekleştirilir. Bu komisyonda yargı organlarının temsilcisi yer almamaktadır.³⁰ Görüldüğü üzere yüksek mahkeme üyelerinin seçiminde tamamen siyasal bir organ olan Meclis yetkili iken federe düzeydeki hâkimlerin seçiminde ise federe düzeyde yürütmeye önemli bir yetki tanınmıştır.³¹

Eyalet Personel Komisyonu, Devlet Memurları Kanununa uygun şekilde memurlar için oluşturulan bir kuruldur. Komisyonda hâkim ve savcılar hakkında karar verilirken Adalet Bakanlığında bir temsilci ile Alman Hâkimler Konfederasyonunca belirlenen üç asıl ve üç yedek hâkim bulunur. Bu üyeler beş yıllığına hükümet tarafından komisyonda görevlendirilir.

Görüldüğü üzere hâkim ve savcıların atanmaları dahil tüm özlük işleri eyalet işi olarak görülmekte ve bu konularda Eyalet Adalet Bakanına önemli yetkiler verilmektedir.³² Hâkimlik güvenceleri açısından bakıldığında da çok ciddi eksikliklerin olduğu görülebilir. Kadrolarının kaldırılabilmesi, adaylık sürelerinin çok uzun olması, resen emekli edilebilmeleri gibi durumlar sorun teşkil etmektedir.³³

3. Fransa'da Hâkim-Savcı Atamaları ve Yüksek Yargı Kurulu

Fransa, anayasal süreç ve siyasal sistem olarak oldukça değişken bir geçmişe sahiptir. Bunun doğal sonucu olarak yargı organına ilişkin durum da sürekli değişmiştir.³⁴

Fransa'da 1789 İhtilaline kadar hâkimlik makamı Kral tarafından satılıyordu. Hâkimlik makamının satım konusu olması bu makamının tek kişide toplanmasına ve yargı işlerinin aksamasına neden oluyordu. Buna karşın, hâkimler makamlarına para ödeyerek sahip oldukları için Krala karşı bağımsız bir statüye sahipti ve azledilmeleri ancak ender durumlarda söz konusu olabiliyordu.³⁵ 1883 -1946 yılları arasında ise hâkim-savcılarla ilgili atama, tayin -terfi ve disiplin işlemleri Yargıtay içindeki daireler tarafından gerçekleştirilmekteydi.³⁶

Anayasal gelişmelerle birlikte hâkim savcı atamalarında da değişiklikler yapılmıştır. Fransız Yüksek Yargı Kurulu, Fransa'da ilk olarak III. Cumhuriyet

³⁰ "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hakim ve Savcıların Atanmalarına İlişkin Düzenlemeler", Adalet Bakanlığı'nın araştırması için bkz., <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/avrupa%20birli%C4%9F%20%C3%BClkelerinde%20hakim%20savc%C4%B1%20atamalar%C4%B1.pdf>, s.9, (Erişim:18.04.2011).

³¹ Hasan Tahsin FENDOĞLU, **Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 211.

³² Bahri ÖZTÜRK, "Almanya'da Yargı Bağımsızlığı", **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, s.118.

³³ ÖZER, **a.g.e.**, s.83.

³⁴ ÜNAL, **a.g.e.**, s. 23-24; Ekmel ERBEN, "Fransa'da Yüksek Hâkimler Kurulu", **Adalet Dergisi**, Sayı 3, 1965, s. 329 vd.

³⁵ ÜNAL, **a.g.e.**, s. 23-24; ÖZER, **a.g.e.**, s.84.

³⁶ Celalettin DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" **Adalet Dergisi**, S. 36. Ocak -2010, s.7, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/celalettind%C3%B6nmez.pdf>, (Erişim: 20.05.2011).

döneminde 31 Ağustos 1883 tarihli bir kanunla kurulmuştur. IV. Cumhuriyet döneminde 1946 Anayasası ile bağımsız bir yapı kazanan ve anayasal statüsü olan kurumun bu özelliği 1958 Anayasasında da muhafaza edilmiştir.³⁷ Yüksek Yargı Kurulu (Conseil Supérieur de la Magistrature) hâkim ve savcılardan oluşan özerk bir kurumdur. Kurul, Anayasa (m.64-65) ve 5.2.2004 tarihli Yüksek Yargı Kurulu Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir.³⁸ Kurulun bağımsızlık niteliğine karşın başkanlığı Cumhurbaşkanı yapmaktaydı. Yardımcısı ise Adalet Bakanıydı. Hâkimler ve savcılar ise azınlıktaydı. 27 Temmuz 1993 tarihinde Anayasada değişiklik yapılmıştır. Yüksek Kurulun yapısı “Hâkimler Kurulu” ve “Savcılar Kurulu” olmak üzere iki dairesel şekilde düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanının konumunda önemli bir değişiklik olmamakla birlikte Kurulun disiplin kurulu olarak görev yaptığı durumlarda başkanlık ve yardımcı görevlerini kullanamamaları sağlanmıştır.³⁹ 23 Temmuz 2008 yılı Anayasa değişikliği ile Kurulun ikili yapısı korunmakla birlikte üye profili önemli ölçüde değişmiştir. Bu değişikliğin hayata geçmesi Yüksek Yargı Kurulunun İşleyişine ilişkin Teşkilat Kanunu(Loi Organique) ile gerçekleşecektir.⁴⁰ Hâkimlerle ilgili bölümün yapısı şu şekildedir: 2008’den önce üye sayısı on iken düzenlemeyle on beşe çıkarılmıştır. Bu bölümün başkanı Yargıtay Başkanıdır. 5 hâkim(eski durumda 3’tü), 1 savcı, Danıştay tarafından tayin edilen 1 hâkim, 1 avukat(eski durumda yer verilmemişti), parlamento, yargı ve idare ile bağlantısı olmayan alanlarında uzman 6 kişi(eski durumda 1’er kişiydi)den oluşur. Savcılarla ilgili bölüm ise şu şekildedir: Başkan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, 5 savcı(3 olan sayı 5’e çıkarıldı), bir hâkim, bir Danıştay hâkimi, bir avukat(eski düzenlemede yoktu) ve yukarıda ifade edilen altı kişiden oluşur. Altı kişi, Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı ve Senato Başkanı tarafından her birinin ikişer kişi seçmesiyle oluşur.⁴¹ Üyelerin belirlenmesinde takip edilen usule bakıldığında; üyelerin dört yıl için atandığı ve bu süre içerisinde görevlerine son verilemediği görülür.(Any. m. 64).⁴² Kurulun işleyişine ilişkin teşkilat kanunu henüz yürürlüğe girmemekle birlikte değişiklikte yer verilen yeni üyeler için örneğin avukat üye için; Barolar Birliği Başkanının seçeceği bir avukatı Ulusal Baro Konseyi Genel Kurulunun görüşü alınarak tespit edileceği yasa çalışmalarında yer almıştır.⁴³ 2008 öncesindeki sistemde ise üyeler, Hâkimler Bölümünde, Yargıtay Birinci Başkanlar Genel Kurulu tarafından seçilen bir Yargıtay Birinci Başkanı, İstinaf Mahkemesi Başkanlar Genel Kurulunca seçilen bir İstinaf Mahkemesi Başkanı, ilk derece mahkemeleri ve Yüksek İstinaf Mahkemeleri Başkanları Genel Kurulunca seçilen bir Asliye Mahkemesi Başkanı, hâkimler tarafından iki dereceli nispi seçim sistemi ile seçilen iki hâkim ve bir savcı üye bulunmaktaydı. Hâkim üyelerin seçmek için 160 kişilik bir kurul seçilir, kalan iki hâkimi bu kurul; savcılık departmanının seçtiği 80 kişilik kurul da savcı

³⁷ Pınar MEMİŞ, “Fransız Yüksek Yargı Konseyi”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, s.125.

³⁸ ERDEM, SOLAK, **a.g.m.**, s.127.

³⁹ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.125.

⁴⁰ MEMİŞ, **a.g.m.**, s. 125.

⁴¹ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.126-127; ÖZER, **a.g.e.**, s.86-87; ERDEM/SOLAK **a.g.m.**, s.127-128.

⁴² Bkz. Fransa Anayasası m. 64 İngilizce metin, http://www.servat.unibe.ch/icl/fr00000_.html, (Erişim: 15.05.2011).

⁴³ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.128.

üyeyi belirlerdi.⁴⁴ Savcılar Bölümü ise Yargıtay Başsavcılar Genel Kurulu tarafından seçilen bir Yargıtay Başsavcısı, İstinaf Mahkemeleri Savcılar Genel Kurulu tarafından seçilen bir İstinaf Mahkemesi Savcısı, Asliye Mahkemeleri savcuları tarafından seçilen bir Asliye Mahkemesi Savcısı, savcılar tarafından listeli iki dereceli nispi seçimle seçilen iki savcı ve bir hâkim üyeden oluşmaktaydı.⁴⁵

Fransa'da benimsenen hükümet sistemine uygun olarak Cumhurbaşkanının sistem içerisinde güçlü bir konumu vardır.⁴⁶ Bu durum doğal olarak yargı alanına da yansımış; yürütmenin yargı alanında önemli yetkilerle donatılmış⁴⁷ olması yargının bağımsızlığı konusunda tartışmaların yaşanmasına sebep olmuştur.⁴⁸ 2008 Anayasa değişikliğinin en önemli sebebi yürütmenin yargı üzerindeki etkisini dengeli bir seviyeye çekmek olmuştur. Üye profilinde yapılan değişikliğin sisteme katacağı fayda ise "menfaatler çatışmasında denge" unsuru olmak⁴⁹ şeklinde ifade edilmiştir. Önemli bir nokta olarak Kurulun oluşumunda tüm yargı teşkilatının temsiline imkân tanınmaktadır.

Kurulun yetkileri konusunda anayasa değişikliğini tamamlayacak Teşkilat Kanunu belirleyici olacaktır. Mevcut sistemde ise Kurul, hâkim ve Savcıların ilerleme, özlük ve disiplin işlerinden sorumlu bir kurumdur.

Fransa'da mevcut sisteme göre hâkimlerin atanması ise şu şekilde gerçekleşir: Yargılama yetkisini haiz Fransız Anayasa Konseyi 9 üyeden oluşur⁵⁰ ve üyelerin üçte biri üç yılda bir yenilenir. 3 üye Cumhurbaşkanı, 3 üye Senato ve 3 üye de Millet Meclisi Başkanınca atanır. Yenilemede ise bir üye Cumhurbaşkanı, bir üye Senato Başkanı, bir üye de Meclis Başkanı tarafından belirlenir. Ancak 2008 yılındaki değişiklikle Cumhurbaşkanı tarafından atadığı kişi Millet Meclisi ve Senato'daki oylamada 3/5 çoğunlukla reddedilebilir.⁵¹ Yargıtay üyeleriyle İstinaf Mahkemesi birinci başkanının göreve getirilmesini Yüksek Hâkimler Kurulu (YHK) liste halinde teklif eder ve liste Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Normal mahkeme hâkimleri ise Adalet Bakanı tarafından seçilmekte ve Yüksek Yargı Kurulunun onayına sunulmaktadır.⁵² Görüldüğü üzere yüksek mahkemelere yapılan atamalarda, Yüksek Yargı Kurulunun görüşleri doğrultusunda Cumhurbaşkanı yetkilidir. Diğer mahkemelere yapılan atamalar ise YHK görüşleri dikkate alınarak Hükümet tarafından gerçekleştirilir.

Disiplin incelemesinde her iki Bölüm Yargıtay'da toplanır. Bir hâkim için disiplin soruşturmasının başlatılması İstinaf Mahkemesi Başkanları ya da Yüksek Mahkeme Başkanlarının başvurusuyla gerçekleşir. 2008 düzenlemesinden

⁴⁴ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.128; ERDEM/SOLAK, **a.g.m.**, s.128.

⁴⁵ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.128.

⁴⁶ ÖZER, **a.g.e.**, s.88.

⁴⁷ Fransa Anayasasının 64. maddesinde Cumhurbaşkanı yargı bağımsızlığının garantörü olarak kabul edilmiştir.

⁴⁸ MEMİŞ, **a.g.m.**, s. 126.

⁴⁹ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.126.

⁵⁰ Eski Cumhurbaşkanları tabii üye olarak bulunur. Bkz. Anayasa madde 56.

⁵¹ Özen ÜLGEN, Sinan ALTUNÇ, "Fransız Anayasa Konseyi", **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, s.54. Anayasa Konseyinin yapısı, Meclis, Senatunun ve Cumhurbaşkanı'nın Konseye üye atama yetkisi ve Cumhurbaşkanı'nın bu yetkisinin sınırlandırılması için Anayasa madde 13, 56'ya bakılabilir.

⁵² ÖZER, **a.g.e.**, s.86-87.

önce bu süreci başlatan kişi Adalet Bakanıydı. Düzenlemeyle birlikte soruşturma sürecine katılması da engellenmiştir.⁵³ Bir savcı ile ilgili disiplin soruşturması süreci ise Adalet Bakanı tarafından başlatılır. Talep Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına yapılır.⁵⁴

Disipline aykırı davranışlar, meslekteki kusurlu davranış, özel yaşamdan kaynaklanan kusurlu davranış ve siyasi tavır olarak üç grupta ele alınmıştır. Genel olarak disiplin yaptırımına tabi davranış ise mesleğin gereklerinde saygınlık, özen veya onur eksikliği olarak ifade edilmiştir.⁵⁵ Somut bir anlam içermeyen bu ifade yargının bağımsızlık ve tarafsızlığı için getirilecek teminatları işlevsiz hale getirebilecek niteliktedir.

4. İtalya'da Hâkimlerin Atanması ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu

İtalya Anayasasının 101 ve 114. maddelerinde yargı ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. 104. maddesinde yargının diğer devlet erklerinden bağımsız olduğu hükmü yer alır. ⁵⁶ Ardından hâkimlere ilişkin teminatlara yer verilen Anayasanın 107. maddesinde hâkimlerin azledilemeyeceği düzenlenmiştir. Ancak belirli kanuni şartların oluşması halinde azilleri mümkündür. Örneğin kademe ilerlemesindeki iki kez üst üste başarısızlık azil sebebi olarak sayılmıştır.⁵⁷

İtalya'da hâkim ve savcıların mesleğe girişleri hukuk fakültesi mezunları için yapılan sınavla gerçekleşir.⁵⁸ Hâkim-savcılık sınavının açılmasında, kadroların belirlenmesinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yetkilidir. Sınavı Adalet Bakanlığı gerçekleştirir.⁵⁹ Sınav üç aşamalı olarak gerçekleştirilmektedir: Maddi hukuk ve usul hukuku üzerine yapılan iki yazılı sınavın ardından tüm hukuk konularını içeren bir mülakat gerçekleştirilmektedir. Başarılı aday sayısı ilan edilen sayıdan fazla olursa HSYK, Adalet Bakanlığında bu kişileri geçici olarak başka kadrolara atamasını ve ileride kadro açılması durumunda hâkimliğe almalarını isteyebilir. Ancak değerlendirilmeler HSYK'nın oluşturduğu bir komite tarafından yapılır. Başkanlığını Yargıtay üyelik hakkını elde etmiş bir hâkim/savcı yapar. Yardımcısı da aynı nitelikleri haiz bir hâkim/savcıdır. Bunlara ilaveten en az istinaf mahkemesinde çalışma yeterliliği olan 22 hâkim/savcı ile 8 hukuk profesörü olmak üzere toplam 32 kişi sınav değerlendirme komitesini oluşturur. Bu komitenin tüm kararları HSYK tarafından tasdik olunur.⁶⁰ Sınav değerlendirme komisyonunda yer alan üyelerin bir bölümünün akademisyen olması mesleğe başlayacak olan hâkim savcı adayla-

⁵³ ERDEM/SOLAK, **a.g.m.**, s.129.

⁵⁴ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.129.

⁵⁵ MEMİŞ, **a.g.m.**, s.129.

⁵⁶ İtalyan Anayasası İngilizce metin, madde 104 için bkz.; http://www.servat.unibe.ch/icl/it00000_.html#A104_, (Erişim: 16.05.2011).

⁵⁷ ÖZER, **a.g.e.**, s.110.

⁵⁸ ÖZER, **a.g.e.**, s.108.

⁵⁹ Celalettin DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkim ve Savcıların Atanmalarına İlişkin Düzenlemeler", <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/avrupa%20birli%C4%9Fi%20%C3%BClkelerinde%20hakim%20savc%C4%B1%20atamalar%C4%B1.pdf>, s.3.(Erişim: 20.05.2011).

⁶⁰ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkim ve Savcıların Atanmasına İlişkin Düzenlemeler", s.2.

rında yaratılacak algı açısından olumlu bir yöntemdir. Zira tamamen idari kadrolardan ve meslek mensuplarından oluşan bir komisyon hâkim adaylarında, girecekleri meslek açısından bu makamlardan bağımsız olamayacakları yönünde bir düşünce oluşturacağı açıktır.

İtalyan Anayasasının 105. maddesi yargı mensupları olarak hâkim ve savcıların atanması, terfisi, görevlendirilmesi ve disiplin işlemleri ile ilgili olarak bağımsız bir organ olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nu görevlendirmiştir.⁶¹ Kurul, hâkim ve savcılarının sadece yasa ile bağlı olmalarını temin eder, yargı mensuplarının bağımsız şekilde görevlerini yerine getirmelerini sağlar ve gerektiğinde disiplin kurallarını uygular.⁶²

Kurulun kaç üyeden oluşacağına dair Anayasada herhangi bir hüküm olmamakla birlikte üyelerin nasıl belirleneceği açıkça düzenlenmiştir. Buna göre kurul üyelerinin 2/3' si hâkim ve savcılar, 1/3' i ise hukuk profesörleri ve en az 15 yıllık avukatlık deneyimine sahip avukatlar arasından seçilir.⁶³ Anayasanın 104.maddesine göre Kurula Cumhurbaşkanı başkanlık eder ve Kurulun doğal üyesidir. Aynı maddede Yargıtay Başkanı ve Yargıtay Başsavcısının da doğal üye olarak Kurulda yer alacağı düzenlenmiştir.⁶⁴

Kurulun üye sayısı ve bu üyelerin nasıl belirleneceği 1958 tarihli ve 195 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Kuruluş ve İşleyişine Dair Kanunla, ilgili kararname ve içtüzükle belirlenmiştir.⁶⁵ Kurulun doğal üyeleri dışında 24 üyesi bulunur. Üyelerin 2/3'si hâkim ve savcılar arasından seçilir. Bu 16 üyenin biri Yargıtay hâkimi, diğeri Yargıtay savcısı, diğer 4'ü savcı ve 10'u hâkim olmalıdır. Bu 16 üyenin seçimi için görev yapmakta olan bütün hâkim ve savcılar oy kullanır. Üyeler oy çokluğu ile seçilir. Profesör ve avukatlar arasından gelen üyelerin seçimi ise parlamentoda gerçekleşir.⁶⁶ Parlamento tarafından seçilecek üyeler siyasi partiler tarafından aday gösterilir ve Genel Kurul'da gizli oyla seçim yapılır. Seçilmek için ilk turda üye sayısının 3/5 oyunu almak gerekirken, bu çoğunluk sağlanmadığında 2. turda bu kez kullanılan oyların 3/5 ini almak yeterlidir. Kurul üyeleri en fazla 4 yıl görev yapabilirler.⁶⁷ Üyeler bu süre zarfında Anayasa Mahkemesi üyeliğinde bulunamaz, siyasi ve idari görevler alamazlar.⁶⁸

Cumhurbaşkanı Kurulun başkanıdır. Ancak daha ziyade sembolik yetkilerle donatıldığı görülür. Kurulun kendi sekreteryası olmakla birlikte, hem

⁶¹ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkim ve Savcıların Atanmasına İlişkin Düzenlemeler", s.2-3; Yusuf Şevki, HAKYEMEZ, "Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIII, S.1-2, 2009, s. 67.

⁶² Elif YARSUVAT, "İtalya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, s.141.

⁶³ İtalyan Anayasası madde 104.

⁶⁴ HAKYEMEZ, "Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması", s.67.

⁶⁵ YARSUVAT, **a.g.m.**, s.142.

⁶⁶ HAKYEMEZ, "Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması", s.67; YARSUVAT, **a.g.m.**, s.142.

⁶⁷ Bir dönem ara verdikten sonra tekrar seçilebilmek mümkündür. DÖNMEZ, "Uluslar arası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.11.

⁶⁸ YARSUVAT, **a.g.m.**, s.142.

sekreteryaya hem de Kurul çalışanlarının maaşları Adalet Bakanlığı'na temin edilir. Bunun yanında Kurulun faaliyetleri Adalet Bakanlığı Müfettişlerinin denetimine tabidir.⁶⁹ Ancak Kurul bağımsız bir statüde düzenlenmiştir.⁷⁰

Mesleki ve etik kurallara uymama nedeni ile yürütülecek disiplin işlemleri,⁷¹ özel bir prosedüre tabi kılınmış ve bu konuda yetkili organ olarak İtalyan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Konseyi bünyesinde özel bir "Disiplin Dairesi" oluşturulmuştur. Disiplin süreci, Adalet Bakanı'nın Yargıtay Başsavcısına müracaatı ya da Yargıtay Başsavcısının resen harekete geçmesi ile başlamaktadır.⁷² Soruşturma, bizzat Disiplin Dairesinin bir üyesi olan Başsavcı tarafından veya görevlendireceği hâkim-savcı sınıfından bir üye tarafından yürütülür.⁷³ Hâkim ve savcılar aleyhine yürütülen disiplin süreci sonrasında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Konseyi tarafından alınan tüm kararlar, Yargıtay nezdinde yargısal denetimine tabidir.⁷⁴

İtalyan Anayasasının "Adalet Bakanı" başlığını taşıyan 110. maddesi, yargının idari yönlerden yönetilmesine ilişkin görevi Adalet Bakanına vermiştir. Bu kapsamda oluşturulan Teftiş Kurulu, doğrudan Adalet Bakanı'na bağlı bir birimdir. 12 Ağustos 1962 tarih ve 1311 sayılı Kanun ve 24 Mart 1958 tarih ve 195 sayılı Kanuna göre, kontrol ve soruşturma vazifelerini yerine getirme ve bu görevler sonrasında Adalet Bakanına rapor sunma veya görev Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından verilmişse bu Kurula rapor sunma bu birimin görevleri arasındadır. Adalet Bakanı kendisine bağlı olan bu birimden bir hâkim veya savcı hakkında başlatılacak bir disiplin soruşturması için gerekli bilgileri toplamasını talep edebilir. Teftiş Kurulu ayrıca Adalet Bakanına bağlı olarak düzenli veya olay bazında denetlemeler yaparak bulgularını Bakanlıkla paylaşır.⁷⁵

5. İspanya'da Hâkimlerin Atanması ve Yargı Genel Kurulu

Hukuk fakültesinden mezun olanlar hâkimlik ve savcılık için ortak açılan sınava girerler. Sınavın açılması, değerlendirilmesi Yargı Genel Kurulu tarafından gerçekleştirilir. Ancak bu görev yine Kurul tarafından yönetilen Millî Hâkimlik Okuluna verilebilir. Sınav sonucunda başarılı adaylar 6 ay süresince hâkimlik okulunda eğitim alırlar. Bu eğitimdeki başarı durumlarına göre

⁶⁹ YARSUVAT, **a.g.m.**, s.142-143.

⁷⁰ DÖNMEZ, "Uluslar arası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.11.

⁷¹ Disiplin işlemlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.; Sibel İNCEOĞLU, "Karşılaştırmalı Hukuk Yaklaşımıyla Yargıca Yönelik Disiplin Süreçlerinin Yargı Bağımsızlığına Etkisi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 72, Eylül-Ekim, 2007, s.55-60.

⁷² İtalyan Anayasası madde 107.

⁷³ Celalettin DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkimlerle İlgili Disiplin İşlemlerinin Yürütülmesinde Usul ve Yetki", <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/AVRUPA%20B%C4%BORL%C4%B0C4%9E%C4%B0%20C3%9CLKELER%C4%BONDE%20HAK%C4%B0MLERLE%20C4%BOLG%C4%B0L%C4%B0%20D%C4%B0S%C4%B0PL%C4%BON%20C4%B0C5%9ELEMELER%C4%B0.pdf>, s.1-2. (Erişim: 22.05.2011).

⁷⁴ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkimlerle İlgili Disiplin İşlemlerinin Yürütülmesinde Usul ve Yetki", s.2.

⁷⁵ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkimlerle İlgili Disiplin İşlemlerinin Yürütülmesinde Usul ve Yetki", s.2-3.

adaylar, boş bulunan kadrolara Yargı Genel Kurulu tarafından atanırlar.⁷⁶ Mahkemelerde boşalan kadroların en az 1/4'ü en az altı yıllık meslek tecrübesi olan avukatlar için tahsis edilir.⁷⁷

İspanya'da yaşanan uzun askeri diktatörlük döneminin ardından geçilen demokraside, yargı bağımsızlığına özel önem verilmiş ve Yargı Kuruluna anayasal bir kurum olarak yargı bağımsızlığının sağlanması ödevi yüklenmiştir. Bu itibarla İspanya Yargı Kurulu tepkisel bir hareketin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu kurum sadece hâkimler yönünden yetkilidir. Savcılık mesleği ise Devlet Savcılık Teşkilatı altında sıkı idari hiyerarşik yapılanma olarak düzenlenmiş ve savcılar için de 12 savcıdan oluşan bir Savcılık Kurulu kurulmuştur.⁷⁸

Kurul, İspanya Anayasasının 122.maddesinde ve 1985 tarihli Kurul Teşkilat Yasası ve 1986 tarihli Kurulun Organizasyonu ve İşleyişi Hakkında Yönetmelikle düzenlenmiştir.⁷⁹

Kurul toplam 21 üyeden oluşmaktadır. Kurul başkanı Yüksek Mahkeme(Yargıtay) Başkanıdır. Yargıtay Başkanı doğrudan Kral tarafından Başkan olarak atanır. Bu atama Adalet Bakanı tarafından imzalanıp onaylanır.⁸⁰ Seçimle gelen 20 üyenin 12'si yargının her kademesinde görev alan hâkimler arasından atanır. 12 üye için hâkimler üç katı kadar aday belirler.⁸¹ Hâkimler arasından gelen bu adayların 12'sinden 6'sını Senato, kalan 6'sını ise Temsilciler Meclisi belirlemektedir.⁸² Kurulun 8 üyesi ise en az 15 yıllık tecrübeye sahip avukatlar ve hukukçular arasından Kral tarafından, Parlamentonun belirlediği isimlerden atanır.⁸³ Bu sınıf adaylar için de Senato ve Temsilciler Meclisi arasında dörder kişilik kontenjan paylaşımı söz konusudur.⁸⁴ Üyelerin görev süresi 5 yıldır ve tekrar seçilemezler. Senato ve Temsilciler Meclisinin Kurula isim belirlerken, nitelikli oy çokluğu ile hareket ederek çoğunluk siyasi partilerin tek başına hareket etmesinin mümkün olduğunca önüne geçilmesi sağlanmak istenmiştir.⁸⁵ Kurul bağımsız bir yapıya, ayrı bina, bütçe ve sekreteryaya sahiptir.⁸⁶

⁷⁶ HAKYEMEZ, "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s. 54.

⁷⁷ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkim ve Savcıların Atanmalarına İlişkin Düzenlemeler", s.5-6.

⁷⁸ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.10.

⁷⁹ İspanya Anayasası için bkz.; http://www.servat.unibe.ch/icl/sp00000_.html, (Erişim: 23.05.2011)., Vesile Sonay DARAGENLİEVİK, "İspanyol Yüksek Yargı Kurulu", **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, s.155., HAKYEMEZ, "Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması", s.68.

⁸⁰ DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.155.

⁸¹ Buradaki seçim Teşkilat Kanununda belirtilen usule göre yapılır. Bkz.; HAKYEMEZ, "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.54.

⁸² DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.10.

⁸³ HAKYEMEZ, "Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması", s.69.

⁸⁴ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.10.

⁸⁵ DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.155.

⁸⁶ DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.156.

Kurulun çok geniş yetkilerle donatıldığı görülür. Ancak en önemli görevi hâkimlerin bağımsızlığını sağlamak olarak kabul edilmiştir. İlk olarak Kurul, diğer devlet organlarıyla olan uyumsuzluklarında kendi yetkilerini korumak için Anayasa Mahkemesinde dava açabilir.⁸⁷ Kurulun en önemli görevlerinden biri yüksek mahkeme hâkimlerinin atanmasında söz konusu olur. Buna göre; Yargıtay Başkanını ve Anayasa Mahkemesinin iki üyesini atar, Yargıtay hâkimlerinin atanmasında teklif sunar, Devlet Başsavcısının atanmasında ise görüşüne başvurulur.⁸⁸ Kurul genel sekreterinin ve idari personelin atamak, Kurulun organizasyon ve işleyişi ile ilgili yönetmelik çıkarmak, hâkimlerin seçimi, formasyonu, mesleki eğitimi, gözetim ve denetimi konularında yetkili olmak⁸⁹ görevleri arasındadır. Bunun dışında Yüksek Mahkeme İçtihatlarının resmi olarak yayınlanmasında da yetkilidir.⁹⁰ Hâkimlerin tayin, terfi, ihraç ve emekliye ayırma⁹¹ gibi tüm özlük işlerinin yürütülmesi, hâkimlerin disiplin suçlarının soruşturulması ve suçu sabit görülenler için disiplin tedbirlerinin uygulanması, mahkemelerin teftişi ve şikâyetlerin değerlendirilmesi, Senato'ya sevk edilmiş olan ve yargı örgütünü ve yargılama hukukunu ilgilendiren kanun tasarıları hakkında 30 gün içinde bir rapor hazırlayarak görüş bildirilmesi, Kurulun ve yargının bütününün işleyişi, faaliyetleri ve ihtiyaçları hakkında Parlamento'ya yıllık rapor hazırlanması görevleri bulunmaktadır.⁹²

Yukarıda ifade edildiği şekliyle sayılan oldukça kapsamlı bu faaliyetler Kurul bünyesinde oluşturulan çeşitli organlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Kurulun organları olarak; Başkan, Başkan Yardımcısı, Genel Kurul, Daimi Komite, Disiplin Komitesi, Tasnif Komitesi ve gerek duyulduğunda oluşturulacak komite ve komisyonlar belirlenmiştir.⁹³ Kurulun Daimi Komitesi, Disiplin Komitesi kararları veya Genel Kurul'un ara kararları aleyhine Genel Kurul'a itirazda bulunabilir. Genel Kurul'da itiraz üzerine alınan kararlar veya bizzat Genel Kurul tarafından karara bağlanan hususlar için İdari Usul Kanunu çerçevesinde Yüksek İdare Mahkemesinde dava açılabilir.⁹⁴

6. Portekiz Yüksek Yargı Kurulu

1976 yılında anayasal statüye kavuşan Portekiz Yüksek Yargı Kurulu, yargı alanında yönetim ve disiplin konularında en üst organdır. İlk kurulduğu yıllarda sadece hâkimlerden oluşan Kurul, daha sonra yargı dışından da üye-

⁸⁷ DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.155.

⁸⁸ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.10; DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.155.

⁸⁹ DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.156.

⁹⁰ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.11; DARAGENLİEVİK, **a.g.m.**, s.156.

⁹¹ Birol KIRMAZ, **Avrupa Birliği Sürecinde Hâkimlerin Denetimi ve Yargı Bağımsızlığı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 199.

⁹² DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.11.

⁹³ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.11.

⁹⁴ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.11.

lere sahip olmaya başlamıştır.⁹⁵ Portekiz’de Yüksek Yargı Kurulu Anayasa (m.217-218) ve 30 Temmuz 1985 tarihli ve 21/85 sayılı Kanunla düzenlenmiştir.⁹⁶

Yüksek Yargı Kurulu, 17 üyeden oluşmaktadır. Buna göre; Yüksek Yargı Kurulu, Yüksek Adalet Mahkemesi Başkanı başkanlığında, biri hâkim olmak şartıyla Cumhurbaşkanı tarafından atanan iki üye, Parlatentonun seçtiği yedi üye ve hâkimlerin kendi aralarından orantılı temsil esasına göre seçtikleri yedi üyeden oluşur.⁹⁷ Başkanın görev süresi üç yıl, Cumhurbaşkanı’nın seçtiği üyelerin görev süresi beş yıl, Meclis tarafından seçilen üyelerin görev süresi dört yıl ve hâkimler tarafından seçilen üyelerin görev süresi ise üç yıl olarak düzenlenmiştir.⁹⁸ Yedi hâkim üyeden birisi Yüksek Mahkeme hâkimi, ikisi Temyiz Mahkemesi hâkimi ve dördü birinci derece mahkeme hâkimlerinden olmak zorundadır.⁹⁹

Anayasanın 219. maddesine göre Yüksek Yargı Kurulu idari ve mali yargı dışındaki mahkemelerde çalışan hâkimlerin mesleğe kabul, atanma, yükselme disiplin soruşturması ve yer değiştirme işlerinde yetkilidir. Portekiz Anayasasında idari ve mali yargıda görevli hâkimler için de benzer yüksek yargısal kurulların oluşturulacağı öngörülmüştür.¹⁰⁰

Yüksek Yargı Kurulunun bazı görev ve yetkileri şunlardır: Hâkimlerin atanması, yer değiştirmeleri, görevden alınması, mesleki yeterliklerinin değerlendirilmesi, disiplin hukukunun uygulanması ile ilgili işlemlerde bulunmak; hâkimlerin durumu ve yargı kurumuyla ilgili kanunlarda ve genel olarak yargının idaresiyle ilgili konularda görüş beyan etmek; yargı kurumlarının etkinliğini ve verimliliğini artıracak önerileri Adalet Bakanlığına iletmek; yargı hizmetleriyle ilgili denetimler ve soruşturmalar yapmak; Konseyin bütçesiyle ilgili iç kuralları onaylamak; dava dosyalarının mahkemelerdeki adil ve işlevsel dağılımı sağlamak; beklemekte olan dava dosyalarının ele alınmasıyla ilgili öncelikleri, diğer acil dosyalara hale getirmeksizin belirlemek; Yüksek Adalet Mahkemesi ve Temyiz Mahkemesi’nin bölümlerinin sayısını ve oluşumlarını tespit etmek¹⁰¹ olarak sıralanabilir.

7. Polonya Ulusal Yargı Kurulu

Ulusal Yargı Kurulu, Polonya Anayasasında gerçekleştirilen 2 Nisan 1997 tarihli değişikliklerle anayasal statüye kavuşmuştur. Anayasa değişikliği

⁹⁵ Celalettin DÖNMEZ, “Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları”, <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/AVRUPA%20B%20C4%B0RL%20C4%B0%20C4%9E%20C3%9CLKELER%20C4%BONDE%20YARGI%20KURULLARI.pdf>, s.7-8. (Erişim: 24.05.2011).

⁹⁶ Portekiz Anayasası İngilizce metin için bkz., http://www.servat.unibe.ch/icl/po00000_.html, (Erişim: 24.05.2011).

⁹⁷ HAKYEMEZ, “Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, s.54. Bkz.; Anayasa 220. madde.

⁹⁸ ERDEM/SOLAK, **a.g.m.**, s.133; ayrıca bkz. Yüksel METİN, “Türkiye’de Yargı Bağımsızlığına İlişkin Kimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, C. 27, Y. 2010, s. 242.

⁹⁹ ERDEM/SOLAK, **a.g.m.**, s.134.

¹⁰⁰ HAKYEMEZ, , “Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, s.54.

¹⁰¹ ERDEM/ SOLAK, **a.g.m.**, s.134; DÖNMEZ, “Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları”, s.7-8.

gerçekleştirilirken Kurulun yapısında da değişiklikler olmuş ve Kurul güçlü bir konuma getirilmiştir. Oluşumu, yetki ve görevleri, kurumsal yapısı detayları ile Anayasa'da düzenlenmiştir. Kurul Anayasa'da "Yargı" bölümü içinde değerlendirilmiş ve sahip olduğu yetkiler bakımından daha çok bir yargısal organ olarak değerlendirilmiştir.¹⁰² Polonya Anayasasında Ulusal Yargı Kurulu mahkemelelerin ve hâkimlerin bağımsızlığının koruyucusu olarak kabul edilmiştir.¹⁰³

Kurul çoğunluğunu hâkimlerin oluşturduğu 25 üyeden oluşmaktadır:

Yüksek Mahkeme Başkanı, Adalet Bakanı, Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Cumhurbaşkanı tarafından atanan bir üye; Yüksek Mahkeme tarafından adli, idari ve askeri mahkeme hâkimleri arasından seçilen 15 hâkim üye; Millet Meclisi tarafından seçilen dört milletvekili üye ve Senato tarafından seçilen iki Senato üyesi Konseyi oluşturur. Üyelerin görev süresi dört yıldır. Kurul, üyeleri arasından bir başkan seçer.¹⁰⁴

Kurulun temel görevi Yargıtay ve Yüksek İdare Mahkemesi üyelikleri için adayları değerlendirip, atama yetkisine sahip olan Devlet Başkanına öneride bulunmaktadır. Aynı şekilde ilk derece adli, idari ve deniz mahkemeleri hâkim adaylarını inceleyip, mesleğe kabul konusunda değerlendirmelerde bulunur. Değerlendirmeler neticesinde Kurul atama yetkisini elinde bulunduran Devlet Başkanına bu hususta teklifini sunar. Kurul atamaya ilişkin yetkilerin dışında yargı ile ilgili olarak çıkarılan kanunların anayasallığının değerlendirilmesi konusunda Anayasa Mahkemesine başvurma hakkına sahiptir.¹⁰⁵ Bunun yanında hâkimlerin emeklilikleri ile ilgili işlemleri yürütmek, hâkimleri ilgilendiren kanun önerileri hakkında görüş bildirmek, hâkim adaylarının değerlendirilmesinde geçerli olacak kriterleri tespit etmek¹⁰⁶ de görevleri arasındadır.

8. Belçika Yüksek Yargı Kurulu

Belçika Yüksek Yargı Kurulu, Belçika'da 1990'lı yıllarda yaşanan yargıya ilişkin sorunların¹⁰⁷ hemen ardından Anayasada yapılan 1998 yılı değişikliği ile anayasal bir statü kazanmıştır.¹⁰⁸ Dayanağı Anayasanın 151. maddesidir.¹⁰⁹ Belçika'da hâkim ve savcıların mesleğe alınmaları ve atanmaları konusunda yetkilidir. Hâkim adayları Adalet Bakanının önerisi ile Yüksek Yargı Kurulu tarafından atanmak üzere Kral'a takdim edilir.¹¹⁰

¹⁰² DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları", s.8.

¹⁰³ Polonya Anayasası İngilizce metin için bkz., http://www.servat.unibe.ch/icl/pl00000_.html, (Erişim: 04.06.2011), madde 186/1.

¹⁰⁴ HAKYEMEZ, "Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.69; ERDEM/SOLAK, **a.g.m.**, s.133.

¹⁰⁵ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları", s.9.

¹⁰⁶ ERDEM/SOLAK, **a.g.m.**, s.133.

¹⁰⁷ Dutroux olayı: Cinayet, tecavüz ve küçüklerin cinsel istismarı ile suçlanan ve tekerrür eden Dutroux hakkındaki soruşturma ve kovuşturma aşamasında birbiri ardına patlak veren skandallar Belçika yargı sistemi ve Polis teşkilatının çöküşü olarak nitelendirilmiştir. Bkz.; Eylem AKSOY RETRONAZ, "Belçika Adalet Yüksek Kurulu", **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, s. 151, 2 no'lu dipnot.

¹⁰⁸ RETRONAZ, **a.g.m.**, s. 151.

¹⁰⁹ Belçika Anayasası İngilizce metin için bkz., http://www.servat.unibe.ch/icl/be00000_.html, (Erişim: 24.05.2011).

¹¹⁰ DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkim ve Savcıların Atanmalarına İlişkin Düzenlemeler", s.4.

Yüksek Yargı Kurulu Genel Kurulu 44 üyeden oluşmaktadır. Üyelerin 22 si hâkim-savcı kökenli olmak zorunda ve kendi meslektaşları tarafından; kalan 22 üye avukat, öğretim üyesi, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri arasında Senato'nun 2/3 çoğunluk oyu ile seçilir.¹¹¹ Genel Kurulun yanında bir de Yürütme Kurulu bulunmaktadır. Yürütme Kurulu 4 üyeden oluşmaktadır. Yürütme Kurulu Genel Kurul tarafından onaylanmaktadır. Her üye dönüşümlü olarak birer yıl Yargı Kurulunun başkanlığını üstlenir.¹¹² Üyeler 4 yıl için seçilirler ve tekrar seçilmeleri mümkündür. Hâkim ve savcılar arasından gelen üyelerin belirlenmesinde yargı mensuplarının tamamının temsil edilmesine özen gösterilerek korporatist yapının önüne geçilmek istenmiştir.¹¹³

Kurulun görev ve yetkileri hâkim ve savcıların atanması konusunda Adalet Bakanlığı tarafından önerilen listeyi Kral'a sunmak, ¹¹⁴ hâkimleri ve savcılarını eğitmek, hâkim ve savcılık mesleğine giriş sınavlarını gerçekleştirmek, Adalet Bakanlığına ve Parlamento'ya yargının işleyişi ile ilgili tavsiyeler sunmak, Adalet Bakanlığına ve Parlamento'ya yargının işleyişinin geliştirilmesi ile ilgili projeler sunmak, yargının işleyişi ile ilgili olarak sunulan şikâyetleri değerlendirmek¹¹⁵ şeklinde özetlenebilir.

Hâkim ve Savcıların disiplin işleri ile ilgili soruşturmalarda yetkili makam Yüksek Yargı Kuruludur. Yargı organları ile ilgili soruşturmalar iki şekilde yürütülmektedir: İlki; Yüksek Yargı Kuruluna, Adalet Bakanlığına veya Parlamento'ya iletilen şikâyetlerin değerlendirilmesi şeklinde ve ikincisi, Yüksek Yargı Kurulu bünyesinde oluşturulan Danışma ve Soruşturma Komitesi tarafından gerçekleştirilen soruşturma ve disiplin işlemleridir.

Bir hâkim veya savcının davranışlarının, mesleğinin onur ve haysiyetini zedelemesi veya mesleki yükümlülüklerini yerine getirmemesi gibi nedenlere dayanılarak şikâyet edilmesi halinde; ilgili hâkim veya savcının çalıştığı adli bölge başkanının soruşturmayı yürütmesi asıldır. Ancak Danışma ve Soruşturma Komitesi de kendiliğinden soruşturmaya el koyabilir ve delilleri inceleyebilir. Bu incelemeler ancak hâkim tarafından yönetilir.

Hâkimlere yönelik olarak disiplin süreci başlatma konusunda Adalet Bakanına tanınmış yetki, savcılık aracılığıyla bu süreci başlatabilmez. Bakan, savcılık kurumu ile organik bağı olması sebebiyle, savcılarla ilgili disiplin sürecini ise doğrudan başlatabilir.¹¹⁶

C. Uluslararası Belgeler ve Yargı Kurulları

Yargı kurullarının ortaya çıkışındaki temel amaç ortaya konulduğunda hukuk devleti ilkesinin yerleşebilmesi, sağlıklı işleyen bir demokrasi, kuvvetler

¹¹¹ RETRONAZ, **a.g.m.**, s. 151.

¹¹² DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları", s.5.

¹¹³ RETRONAZ, **a.g.m.**, s.151.

¹¹⁴ Kral gerekçe göstererek listeyi reddedebilir. Ret yetkisi iki kez kullanılmışsa atama süreci yeniden başlatılır. RETRONAZ, **a.g.m.**, s.153.

¹¹⁵ RETRONAZ, **a.g.m.**, s.152-154; DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları", s.5; METİN, **a.g.m.**, s. 243.

¹¹⁶ Bu bölüm Celalettin DÖNMEZ, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkimlerle İlgili Disiplin İşlemlerinin Yürütülmesinde Usul ve Yetki", isimli çalışmasından derlenmiştir. İlgili çalışma için bkz.; http://www.abgm.adalet.gov.tr/e_kutuphane.html, (Erişim: 05.12.2011), s.12.

ayrılığının sağlanması¹¹⁷ ve bunların sonucu olarak da bağımsız ve tarafsız; yani adil bir yargılamanın yapılabilmesinin temel hedefler olduğunu görmek mümkündür.

Yargı erkinin idaresinin nasıl sağlanacağı konusunda, devletlerin uzun yıllardır takip ettikleri yöntemlerden tarihi, siyasi, hukuki bir takım sebeplerle vazgeçmemeleri ve yargının bu süreçte daha ziyade yürütmenin tahakkümünde olması uygulamada tek bir usulün benimsenmesini de engellemiştir. Bu durumun, daha ziyade devletlerin iç işleyişi ile ilgili olması sebebiyle de bağlayıcı nitelikte uluslararası belgelerin yayınlanması pek mümkün olmamıştır. Bununla birlikte birçok devletin taraf olduğu Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, yargı bağımsızlığı ve adil yargılanma hakkına referans yapması sebebiyle, yargı kurullarının düzenlenmesi bakımından yol gösterici belgeler olarak kabul edilebilir.¹¹⁸ Yine açıkça yargı kurullarının gerekliliğini vurgulamaya da BM Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri¹¹⁹ ve Bangalore Yargısal Davranış İlkeleri'nin¹²⁰ bağımsızlık ve tarafsızlığa ilişkin vurgusu da bu kurulların gerekliliğine işaret eder niteliktedir.

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kopenhag Kriterleri

Avrupa Birliği Antlaşmaları çerçevesinde Kopenhag Siyasi Kriterleri olan demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesini ve korunmasını garanti¹²¹ eden kurumların varlığı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6.maddesinde düzenlenen herkesin; yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının adil bir şekilde ve makul bir süre içerisinde görülmesini isteme hakkının bulunduğu¹²² hükümleri referans değerler olarak kabul edilebilir.

2. Hâkimlerin Bağımsızlığı, Verimliliği ve Rolü Hakkında Karar

Bu konuda referans belge olarak kabul edilecek bir diğer metin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Hâkimlerin Bağımsızlığı, Verimliliği ve Rolü Hakkında 94/12 no'lu Tavsiye Kararıdır. Kararın 1(2)c prensibi şu şekilde düzenlenmiştir. "Hâkimlerin seçimi ve kariyerleri hakkında karar verecek makam, idare ve hükümetten bağımsız olmalıdır. Bu makamın bağımsızlığını sağlamak amacıyla üyelerinin yargı tarafından seçilmesi ve çalışma usullerinin de bizzat söz konusu makam tarafından belirlenmesi gerekir." Yargı bağımsızlığını sağlamak üzere hâkimlerin seçimi ve diğer özlük işlemleri ile ilgili kararları alacak ayrı bir yargı kurulunun oluşumunu ideal olarak öngören¹²³ bu tavsiyenin he-

¹¹⁷ YANIK, **a.g.m.**, s. 161.

¹¹⁸ DÖNMEZ, "Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", s.2.

¹¹⁹ ÜNAL, **a.g.e.**, s.143-146.

¹²⁰ Bkz.; Sibel, İNCEOĞLU, **Yargı Bağımsızlığı ve Yargıya Güven Ekseninde Yargıcın Davranış İlkeleri**, Beta Yayınları, İstanbul, 2008, s.358-359.

¹²¹ Kopenhag Kriterleri için bkz. http://www.belgenet.com/arsiv/ab/kopenhag_kri.html, (Erişim:25.05.2011).

¹²² Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi için bkz. http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/aihs_01.html, (Erişim: 25.05.2011).

¹²³ İNCEOĞLU, "Yeni Anayasada Bağımsız Bir Yargı İçin Neler Yapılmalı? Uluslararası Belgeler Işığında Öneriler", s. 238.

men ardından istisna düzenlemeye de yer verilmiştir: “Ancak, anayasal ve yasal düzenlemeler ile gelenekler hâkimlerin hükümet tarafından atanmasına müsaade ediyor ise bu atama sürecinin şeffaflığı ve bağımsızlığının temin edilmesi ve bu sürecin belirtilen objektif kriterler haricinde bir etkiye maruz bırakılmaması gerekir.”¹²⁴ Bu şekilde uzun yıllara ve belki de asırlara dayanan ve iyi bir şekilde işlemekte olan hukuk sistemlerine, yargı bağımsızlığını zedeleyecek hükümler içermemesi koşuluyla saygı gösterilmesi gerekliliği ortaya konulmuştur.¹²⁵

3. Yargıçların Statüsü Hakkında Avrupa Şartı

Avrupa Konseyi bünyesinde yürütülen 8 – 10.07.1998 tarihli Yargıçların Statüsü Hakkında Avrupa Şartı’nda; hâkimlerin seçimi, atanması, tayini, kariyer ilerlemeleri ve meslekten ayrılmaları ile ilgili her kararın yasama ve yürütme organlarından bağımsız bir organ tarafından alınması önerilmektedir.¹²⁶

4. Yargının Bağımsızlığı ve Hâkimlerin Görevden Alınmaması Standartlarına Dair Görüş

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin 2001 yılındaki Yargının Bağımsızlığı ve Hâkimlerin Görevden Alınmaması Standartlarına Dair 1(2001) no’lu görüşünde¹²⁷ üye devletlerdeki atama ve terfileri gerçekleştiren veya bu konuda görüş bildiren makamların, “hâkimlerin mesleğe kabulü veya kariyerleri ile ilgili tüm kararların objektif kıstaslara dayanması veya bağımsız bir merci tarafından ya da anılan özellikteki kıstaslardan başka bir temelde karar alınmasına engel olacak teminatlar altında alınması gerektiğini” tavsiye etmiştir.

5. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin 2007/10 Numaralı Raporu

Konseyin 2007 yılındaki 10 numaralı raporu ise yargı kurullarıyla ilgili ayrıntılı değerlendirmeler içermektedir. Buna göre;

Hukuk devleti ilkesinin gereği olarak kuvvetler ayrılığı ilkesine saygı gösteren bir ülkede yargı bağımsızlığını koruyan “yargı kurulu” biçiminde özel bir birim oluşturmak önemlidir. Yargı kurulları, hâkimlerin görevlerini yürütme ve yasama erklerinden bağımsız ve kontrollerine tabi olmadan ve aynı ölçüde yargı içinden gelecek yersiz baskılara maruz kalmadan yapmasına imkân tanı-

¹²⁴ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Komitesi’nin Hâkimlerin Bağımsızlığı, Verimliliği ve Rolü Hakkında 94/12 Tavsiye Kararı için bkz., Yargı Bağımsızlığı ve Yargı Etiği Konusunda Uluslar arası Belgeler, (Haz. Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004, [http://www.legalisplatform.net/hukuk_metinleri/Yarg %C4%B1da%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler.pdf](http://www.legalisplatform.net/hukuk_metinleri/Yarg%C4%B1da%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler.pdf), (Erişim: 25.05.2011).

¹²⁵ DÖNMEZ, “Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.3.

¹²⁶ DÖNMEZ, “Uluslararası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.3; İNCEOĞLU, “Yeni Anayasada Bağımsız Bir Yargı İçin Neler Yapılmalı? Uluslararası Belgeler Işığında Öneriler”, s. 238.

¹²⁷ İlgili Görüş için bkz.; http://www.yargitay.gov.tr/abproje/belge/temelbelge/CCJE_2001_OP1_TR.pdf, (Erişim:26.06.2011).

mak için yargıyı bağımsız şekilde yönetmelidir.¹²⁸ Yargı kurulu kendi özerkliğinin yasama ve yürütme organı lehine sınırlandırılmasına karşı korunmalıdır. Kişisel çıkar, kayırma ve arkadaşlık beklentilerinden sakınmak ve toplumdaki değişik görüşleri yansıtmak açısından yargı kurulu, asıl çoğunluğu hâkimlerden olmak şartıyla karma oluşum yöntemine göre oluşturulmalıdır.¹²⁹

Yargı kurulları sadece hâkimlerden veya hâkimlerle birlikte hâkim mesleğinden olmayan kişilerin karışımından oluşabilir. Her iki halde de kendi çıkarlarına çalışma, kendini koruma ve yandaşlık görüntüsünün verilmesi önlenmelidir. Hâkim kökenli üyeler, kendi meslektaşları arasından herhangi bir siyasal otoritenin ya da yargı hiyerarşisindekilerin müdahalesi olmaksızın ve yargıyı en geniş biçimde temsil edecek bir yöntemle seçilmelidir. Hâkim olmayan üyelerin politik yönü bulunmamasına önem verilmelidir.¹³⁰ Kurul üyeleri, yargı kökenli olsun veya olmasın aktif politika içinde olmamalıdır. Parlamento-terler, hükümet üyeleri ve idare mensupları kurulda yer almamalıdır ve muhafefetin de desteğini alacak nitelikli çoğunlukla seçilmeleri sağlanmalı ve bu yöntemle seçilecek üyelerin toplumdaki farklı görüşleri yansıtabilecek kişiler olarak kurulda yer almalıdır.¹³¹

Üyelerin görev süresi belli olmalıdır ve üyeler görev süresi boyunca başka bir işle meşgul olmamalıdır. Tüm üyelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile ilgili düzenlemeler öngörülmelidir. Yargıya olan güvenin bir gereği olarak yargı kurulu şeffaf biçimde çalışmalı ve faaliyetlerinden dolayı hesap verebilir olmalıdır. Yargı kurulu hâkimlerin seçimi, atanması ve yükselmeleri konularında yetkili olmalıdır. Hâkimlerin seçimi, yasama ve yürütmeden bağımsız biçimde tam bir şeffaflık ölçütüne göre gerçekleştirilmelidir.”¹³²

6. Venedik Komisyonu Raporu

Avrupa Konseyinin danışma organı konumundaki Venedik Komisyonu 2007 yılında “yargısal atamalar”¹³³ başlığı altında bu konuya özgü ayrıntılı bir rapor hazırlayıp açıklamıştır. Raporun sonuç kısmında yargısal atamalar konusunda özetle şu temel noktalara vurgu yapılmaktadır:

“Avrupa’da yargısal atamalar konusunda değişik sistemler bulunmaktadır. Bu bağlamda tüm ülkelerde uygulanan tek bir modelden bahsedilemez. Daha köklü demokrasilerde yürütme erki yargısal atamalara karar verme noktasında ağırlıklı etkiye sahiptir. Bu sistem, uzun bir süre boyunca hukuk kültürü ve gelenekler sayesinde bu erklerin sınırlandırılmış olmaları nedeniyle iyi çalışabilir ve bağımsız yargıya hizmet edebilir nitelik arz etmektedir. Bununla birlikte yeni demokrasiler bu geleneği sürdürülebilirlik noktasında uygun görüle-

¹²⁸ Bkz.; “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, Hz. T.C. Adalet Bakanlığı, http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2010/mart10/hsyk/hsyk.htm#_Toc257032918, (Erişim: 03.06.2011).(Devam eden atıflarda ilgili belgenin sadece ismi verilecektir).

¹²⁹ “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”.

¹³⁰ HAKYEMEZ, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.57-58.

¹³¹ “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”.

¹³² HAKYEMEZ, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.57-58.

¹³³ **CDL-JD(2007)001-** “Judicial Appointments”: Revised discussion paper prepared by the Secretariat for the meeting of the Sub-commission on the Judiciary (14 March 2007), [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-JD\(2007\)001-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-JD(2007)001-e.pdf), (Erişim: 26.05.2011).

mezler. Bu bağlamda yargısal atamalarda kötüye kullanımları önleyebilmek amacıyla koruyucu anayasal ve yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulabilir. Özellikle yeni demokrasilerde, anayasa mahkemeleri hariç, olağan mahkeme hâkimlerinin atanmasında parlamentoların seçimi, objektif ölçütler yerine politik mülahazalar etkili olabileceği için, uygun bir formül değildir. Bu bağlamda yargı bağımsızlığını sağlayabilecek daha uygun bir formül, oluşumu, yetkileri ve özerkliği anayasal garantilerle desteklenmiş olan bir yargı kurulunun oluşturulmasıdır.”¹³⁴ Böyle bir kurul, hâkimlere ilişkin atanma, yükselme ve disiplin yaptırımları konularında karar alma yetkilerine sahip olmalıdır.

Yargı kurullarının üyelerinin önemli bir kısmı ya da çoğunluğu yargı tarafından seçilmelidir. Yargı kurullarında demokratik meşruiyeti sağlamak amacıyla diğer üyeler hukuk profesörleri ve hukukçu kimliğe sahip kişiler arasından parlamento tarafından seçilmelidirler. Yargıdaki korporatizmin olumsuz etkilerinden sakınmak amacıyla yargı bağımsızlığı ve yargının kendi kendini yönetimi ile yargının hesap verebilirliği arasındaki dengenin sağlanması gerekmektedir. Raporda, yüksek yargı kurullarının oluşumu konusunda da demokratik ülkelerde tek bir standardın olmadığı özellikle vurgulanmaktadır. Oluşum açısından yargı mensuplarının kurulda belli bir ağırlıkta temsiline yer verilmesi gerektiği, bununla birlikte kurulun demokratik meşruluğunun sağlanması açısından parlamento üye seçmesinin önemli olduğu ve kurulda yargının ezici üstünlüğünün korporatif yönetim noktasındaki riskleri artıracığı ifade edilmektedir.

Raporda bazı Avrupa ülkelerindeki yargı kurullarında milletvekillerinin bulunduğu belirtilmekte, ancak parlamento kendi aktif üyelerinin yer almasının yargı kurulunu politik mülahazalardan izole etmek açısından daha isabetli bir formül olacağı belirtilmektedir. Komisyon, politik mülahazaların devre dışı bırakılabilmesi için parlamento kurulda nitelikli çoğunlukla üye seçmesinin daha isabetli olacağına, böyle bir koşulun varlığı halinde parlamentodaki bir hükümet partisi çoğunluğunun tek başına seçim yapamayacağına vurgu yapmaktadır.

Yine aynı raporda yürütme erkine mensup olanların kurul üyeliğine yer veren ülkelerin yaygın olduğu belirtilmekle birlikte, Adalet Bakanının disiplin yaptırımları ile ilgili olanlar örneğinde olduğu gibi kurulun bazı kararlarına katılmaması gerektiği belirtilmektedir. Raporda, ayrıca kurulun başkanının parti politikalarına yakın olmayan bir “tarafsız kişi” olmasının önemine vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda parlamenter sistemlerde devlet başkanının daha ziyade sembolik yetkilere sahip bir kişi olarak kurula başkanlık etmesinin itiraz görmeyeceği, ancak yarı başkanlık rejimlerinde kurulun kendisine yargı dışından seçilen kurul üyeleri arasından bir başkan seçmesinin daha isabetli olacağı, böyle bir tercihin kurulun korporatist eğilimlerden sakınmanın gerekliliği ve bağımsızlık arasındaki dengeyi daha iyi sağlayacağı ifade edilmektedir.¹³⁵

¹³⁴ Bkz.; “Hakimler ve Savcılar Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”.

¹³⁵ HAKYEMEZ, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s. 56-57.

SONUÇ

Yargı kurulları oluşumları, yetki ve görevleri açısından hukuk devleti, demokrasi ve kuvvetler ayrılığı ilkelerinin uygulanabilirliğini olumlu ve olumsuz anlamda etkileyebilecek mekanizmalardır. Ülkelerin, bu tür yapılanmalarda karşılaştırmalı hukuk örneklerinden yararlanmaları daha sorunsuz bir yapı oluşturabilmeleri açısından önemlidir. Ancak bu tür kurumlarla ilgili karşılaştırmalar yapılırken, kurumun, ele alınan ülkenin tarihi, siyasi, hukuki ve kültürel geçmişi/gelişiminden bağımsız, indirgemeci bir yaklaşımla değerlendirilmesi sağlıklı sonuçlar elde etmeyi engelleyen bir yöntem olacaktır. Yukarıda incelemeye çalıştığımız ülkeler bugünkü anlamda modern demokrasinin öncüleri arasında yer alabilecek ülkelerdir. Yukarıda ele alınan örnekler modern demokrasi zemininde oluşturulmuş kurumlar olmaları kabulünden hareketle çalışmanın kapsamına da uyacak şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Karşılaştırmalı hukuka bakıldığında dikkat çekici ilk nokta yargı kurullarının oluşumunda salt hâkim-savcılardan oluşan, dolayısıyla kooptasyonu andıracak bir yapının olmadığıdır.¹³⁶ Aksine bu örneklerde karma bir yapının benimsendiği görülür. İkinci olarak bu karma yapı içerisinde devletin diğer erklerinin temsilini sağlayacak şekilde yasama ve yürütme organlarının seçtikleri üyelere özellikle yer verildiğini söylemek mümkündür. Bunun yanında hemen her ülkede yargı ve siyasal organlar dışında özellikle akademisyenlere ve avukatlara da yer verildiği görülmektedir. Bu şekildeki bir yapılanmanın menfaatler çatışması karşısında denge rolü oynayacağı açıktır. Bunun yanında yargının kendi içerisinde bir zümre hâkimiyeti oluşturması, meslektaş dayanışması veya tahakküm yaratma olasılığının önüne geçileceği de açıktır. Karma bir oluşum, yargının kendisini yenilememesi, değişimi ve dönüşümü takip edememesi ve belki de tekkesli bir yaklaşımın etkisinde kalması¹³⁷ olasılığını da en aza indirecek yöntem olarak kabul edilmektedir.

Yargı kurullarının geniş bir temsil kabiliyetinin olmasının yanında üyelerinin nasıl belirleneceği de önemli noktalardandır. Çünkü hem temsil kabiliyetinin yüksek olması hem de üyelerin belirlenmesinde demokratik bir yöntemin benimsenmesi, kurulları “meşru” hale getirecektir. Demokratik meşruiyet olarak da ifade edilecek olan bu durumda, yargı ve yürütme kökenli üyelerin yanında özellikle parlamentonun seçimiyle gelen üyeler, kurulların işlevselliği ve toplumun farklı eğilimlerinin temsili için önemlidir.¹³⁸ Karşılaştırmalı ülke örneklerinin hemen hepsi parlamentonun üye seçmesi yöntemini benimsemiş,¹³⁹ Polonya hariç seçilecek bu üyelerin öğretim üyesi, avukat ya da siyasi kimliği olmayan; alanında uzman kişiler olmasına önem verilmiştir. Bu durumda dahi politik kaygıların önüne geçilebilmesi için parlamentonun nitelikli çoğunlukla kurullara üye seçmesinin yerinde olacağı Venedik Raporunun da önemle vurguladığı bir nokta olmuştur.

Karşılaştırmalı hukuk incelendiğinde kurulların üye sayılarında genel olarak 20'nin üzerinde bir sayının benimsendiği görülür. Üye sayısının fazla

¹³⁶ HAKYEMEZ, “Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, s.75.

¹³⁷ HAKYEMEZ, “Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, s.75.

¹³⁸ HAKYEMEZ, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.59.

¹³⁹ KIRMAZ, **a.g.e.**, s 213.

olması hem temsil açısından hem de üyelerin birbirini etkileyemediği, dolayısıyla objektif kararların verilebileceği bir yapı anlamına gelir. Aynı zamanda ihtisaslaşmış bölümlere ayrılabilme ve imkân veren bir zemin hazırlar.

Yürütme organının yargı üzerinde yaratacağı etki karşılaştırmalı hukuk açısından da önem verilmiş bir sorundur. Birçok ülkenin anayasal süreci incelendiğinde gitgide yürütmeden ayrışan ve bağımsızlaşan bir yapılanma eğilimi gözlemlenmek mümkündür. Fransa örneğine bakıldığında 2008 yılında yapılan değişiklikle Adalet Bakanının oy hakkı olmaksızın Kurulun disiplin işleri dışındaki toplantılarına katılabileceğinin düzenlendiği görülür. Geniş temsil esasına göre oluşturulacak kurullarda şüphesiz ki hükümetten bir üyenin de olması doğaldır. Ancak hükümetin bir üyesi olan Adalet Bakanlarına hâkim ve savcılarla ilgili, soruşturma, disiplin işleri ve özlük haklarıyla ilgili olarak geniş yetkilerin tanınması; onların bağımsız kalıp tarafsız karar verebilmeleri açısından sorunlu bir yapı teşkil eder. Bununla birlikte parlamenter hükümet sisteminin benimsendiği ülkelerde cumhurbaşkanının tarafsız kişiliği ile kurullarda yer alması ya da üye seçmesi bağımsızlık açısından sorun olarak görülmemiştir.

Karşılaştırmalı hukukta kurulların görev ve yetkilerine bakıldığında genel olarak hâkim ve savcılarla ilgili disiplin ve özlük işlerinde yetkili oldukları görülür. Hâkimlerin mesleğe kabullerinde, atama ve tayinlerinde de yetkilidirler. Bunun yanında bazı ülkelerde bu kurullara, yargı alanında yapılacak kanuni düzenlemeler için anayasal denetimi gerçekleştirecek organlara dava açma yetkisinin tanındığı görülür.

Yargı kurulları kararları açısından da tartışma konusu olmaktadır. Kurullarının vermiş olduğu kararlar neticede kişilerin hukuki durumlarını etkiler niteliktedir. Bu nedenle de çoğunluğu veya tümü yargı organlarının temsilcilerinden oluşsa dahi, icra ettiği görevin idari nitelikte olması nedeni ve hukuk devleti ilkesi gereği, yargı kurullarının kararlarının yargısal denetime veya kararı veren makamın dışında bir başka makam tarafından etkili bir denetime tabi olması, uluslararası belgelerde ve çağdaş hukuk sistemlerinde kabul gören bir durum olmuştur.¹⁴⁰

KAYNAKÇA

“Avrupa Birliği Ülkelerinde Hakim ve Savcıların Atanmalarına İlişkin Düzenlemeler”, Adalet Bakanlığı’nın araştırması için bkz., <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/avrupa%20birli%C4%9Fi%20%C3%BClkelerinde%20hakim%20savic%C4%B1%20atamalar%C4%B1.pdf>, (Erişim: 18.04.2011).

“Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, Hz. T.C. Adalet Bakanlığı, http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2010/mart10/hsyk/hsyk.htm#_Toc257032918, (Erişim: 03.06.2011).

Alman Anayasası (İngilizce metin), http://www.servat.unibe.ch/icl/gm00000_.html, (Erişim: 5.12.2011).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi için bkz. http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/aihs_01.html, (Erişim: 25.05.2011).

Belçika Anayasası İngilizce metin için bkz., http://www.servat.unibe.ch/icl/be00000_.html, (Erişim: 24.05.2011).

¹⁴⁰ DÖNMEZ, “Uluslar arası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, s.5-6.

BİLİR, Faruk; “Demokratik Meşruluk, Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Bağlamında Yargı Organının (Yeniden) Yapılandırılması”, **Demokratik Anayasa(Görüşler ve Öneriler)**, Hz. Ece GÖZTEPE, Aykut Çelebi, Metis Yayınları, İstanbul, 2012, s. (369-386).

BOZLAK, Ayhan; “İngiltere Yargı Sisteminde Mahkeme ve Savcılıkların Denetimi ile Hakim ve Savcılar Hakkındaki Soruşturmalarda Yapılma Usulleri” **Adalet Dergisi**, S.36., Y.Ocak 2010, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/ayhanbozлак.pdf>, s.17, (Erişim: 05.12.2011).

BOZLAK, Ayhan; “İngiltere Yargı Sisteminde Mahkeme ve Savcılıkların Denetimi ile Hakim ve Savcılar Hakkındaki Soruşturmalarda Yapılma Usulleri” **Adalet Dergisi**, S.36., Y.Ocak 2010, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/ayhanbozлак.pdf>, s.17, (Erişim: 05.12.2011).

CDL-AD(2010)004- Report On The Independence Of The Judicial System Part:I, The Independence of Judges, on the basis of comments by, Guido NEPPI MODONA, Angelika NUSSBERGER, Hjortur TORFASON, Valery ZORKIN, [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)004-tur.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)004-tur.pdf), s.7, (Erişim: 20.03.2011).

CDL-JD(2007)001- “Judicial Appointments”: Revised discussion paper prepared by the Secretariat for the meeting of the Sub-commission on the Judiciary (14 March 2007), [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-JD\(2007\)001-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-JD(2007)001-e.pdf), (Erişim: 26.05.2011).

Constitutional Reform Act, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/notes/contents>, (Erişim:18.04.2011).

DARAGENLİEVİK, Vesile Sonay; “İspanyol Yüksek Yargı Kurulu”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010. s. (155-157).

DÖNMEZ, Celalettin; “Uluslar arası Belgelerde Yüksek Yargı Kurulları, Ülke Örnekleri ve Avrupa Birliği Belgelerinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, **Adalet Dergisi**, S. 36. Ocak -2010, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/celalettin%C3%B6nmez.pdf>, (Erişim: 22.05.2011).

DÖNMEZ, Celalettin; “Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkim ve Savcıların Atanmalarına İlişkin Düzenlemeler”, <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/avrupa%20birli%C4%9Fi%20%C3%BClkelerinde%20hakim%20savc%C4%B1%20atamalar%C4%B1.pdf>, s.3.(Erişim: 20.05.2011).

DÖNMEZ, Celalettin; “Avrupa Birliği Ülkelerinde Hâkimlerle İlgili Disiplin İşlemlerinin Yürütülmesinde Usul ve Yetki”, <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/AVRUPA%20B%20RL%20%C4%B0%20%C4%9E%20%C3%99CLKELER%20BONDE%20HAK%20BOMLERLE%20%C4%B0LG%20BOL%20D%20BOS%20B0PL%20B0N%20%C4%B0%20C5%9ELEMELER%20B0.pdf>, (Erişim: 22.05.2011).

DÖNMEZ, Celalettin; “Avrupa Birliği Ülkelerinde Yargı Kurulları”, <http://www.abgm.adalet.gov.tr/e-kutuphane/AVRUPA%20B%20RL%20%C4%B0%20%C4%9E%20%C3%99CLKELER%20BONDE%20YARGI%20KURULLARI.pdf>, (Erişim: 24.05.2011).

ERBEN, Ekmel; “Fransa’da Yüksek Hâkimler Kurulu”, **Adalet Dergisi**, Sayı 3, 1965, s.(322-350).

ERDEM, Kasım/SOLAK, Mehmet; “Bazı Ülkelerde Yargı Konseylerinin Oluşumu ve Görevleri”, **Yasama Dergisi**, S:13, Eylül-Aralık, 2009.

EROĞLU, Fulya; “İngiltere ve Galler’de Hâkim Atama Sistemi”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, Ankara, s. (115-118).

FENDOĞLU, Hasan Tahsin; **Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.

Fransa Anayasası İngilizce metin, http://www.servat.unibe.ch/icl/fr00000_.html, (Erişim: 15.05.2011).

GÖNENÇ, Levent; **Dünyada ve Türkiye’de Yüksek Yargı Kurulları**, Anayasa Çalışma Metinleri 4, **TEPAV**, 2011.

GÖNENEÇ, Levent; **Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı**, Anayasa Çalışma Metinleri, **TEPAV**, 2011.

Hâkimlerin Rolü, Etkinliği ve Bağımsızlığı Konusunda Avrupa Konseyi Üye Devlet Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı [R(94)12] http://www.legalisplatform.net/hukuk_metinleri/Yarg%C4%B1da%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler.pdf, (Erişim: 17.04.2011).

HAKYEMEZ, Yusuf Şevki; “Demokratik Hukuk Devleti Bağlamında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yeniden Yapılandırılması”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIII, S.1-2, 2009, s.(59-85).

HAKYEMEZ, Yusuf Şevki; “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, **Stratejik Düşünce Enstitüsü Yargı Raporu**, Şubat, Öncü Basımevi, Ankara, 2010, s.(51-70).

http://www.yargitay.gov.tr/abproje/belge/temelbelge/CCJE_2001_OP1_TR.pdf, (Erişim:26.06.2011).

İNCEOĞLU, Sibel; “Karşılaştıralı Hukuk Yaklaşımıyla Yargıya Yönelik Disiplin Süreçlerinin Yargı Bağımsızlığına Etkisi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 72, Eylül-Ekim, 2007, s. (55-74).

İNCEOĞLU, Sibel; “Yeni Anayasada Bağımsız Bir Yargı İçin Neler Yapılmalı? Uluslararası Belgeler Işığında Öneriler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Y.24, S.95, Temmuz-Ağustos, 2011, s.(235- 268).

İNCEOĞLU, Sibel; **Yargı Bağımsızlığı ve Yargıya Güven Ekseninde Yargıcın Davranış İlkeleri**, Beta Yayınları, İstanbul, 2008.

İspanya Anayasası İngilizce metin için bkz.; http://www.servat.unibe.ch/icl/sp00000_.html, (Erişim: 23.05.2011).

İtalyan Anayasası İngilizce metin için bkz.; http://www.servat.unibe.ch/icl/it00000_.html#A104_, (Erişim: 16.05.2011).

KIRMAZ, Birol; **Avrupa Birliği Sürecinde Hakimlerin Denetimi ve Yargı Bağımsızlığı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

Kopenhag Kriterleri için bkz. http://www.belgenet.com/arsiv/ab/kopenhag_kri.html, (Erişim:25.05.2011).

MEMİŞ, Pınar; “Fransız Yüksek Yargı Konseyi”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, s.(125-129).

ÖZER, Attila; **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkim Teminatı**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009.

ÖZTÜRK, Bahri; “Almanya’da Yargı Bağımsızlığı”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, s.(119-124).

Polonya Anayasası İngilizce metin; http://www.servat.unibe.ch/icl/pl00000_.html, (Erişim: 04.06.2011).

Portekiz Anayasası İngilizce metin için bkz., http://www.servat.unibe.ch/icl/po00000_.html, (Erişim: 24.05.2011).

RETRONAZ, Eylem AKSOY; “Belçika Adalet Yüksek Kurulu”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, s. (151-154).

ÜLGEN, Özen/ ALTUNÇ, Sinan; “Fransız Anayasa Konseyi”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, s. (53-58).

ÜNAL, Şeref; **Anayasa Hukuku Açısından Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkimlik Teminatı**, TBMM Kültür ve Sanat Yayınları No:65, Ankara, 1994.

YANIK, Murat; “Karşılaştırmalı Hukuk ve Uluslararası Standartlar IşığındaHSYK’nın Oluşumu, Çalışma Şekli ve Kararlarının Denetimi”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, S. 27, Y. 2010, s. (161-216).

Yargı Bağımsızlığı ve Yargı Etiği Konusunda Uluslar arası Belgeler, (Haz. Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004, http://www.legalisplatform.net/hukuk_metinleri/Yarg%C4%B1da%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler.pdf, (Erişim: 25.05.2011).

Yargısal Atamalar ve Disiplin Ombudsmanı, <http://www.judicialombudsman.gov.uk/>, (Erişim:18.04.2011).

YARSUVAT, Elif, “İtalya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu”, **2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı**, TCHD, CEHAMER, Galatasaray Üniversitesi HF Ceza Hukuku Kriminoloji ve İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Seçkin Yayınları, 2010, s. (141-144).

Yüksel METİN, “Türkiye’de Yargı Bağımsızlığına İlişkin Kimi Sorunlar ve Çözü Önerileri”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, C. 27, Y. 2010, s. (217-272).

